

ΗΜΕΡΕΣ
ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ
& ΕΡΕΥΝΑΣ
Διεύθυνση: Εδουάρδος Γαρδίκης

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΙΓΑΙΟΥ

2^η Διημερίδα με τίτλο:
«Ημέρες Καινοτομίας & Έρευνας
Πανεπιστημίου Αιγαίου – Δημήτρης
Εδουάρδος Γαρδίκης»
1-2 Ιουνίου 2022

Μπακόλα Ν. Λιζέτα

Φιλολόγος/Ειδική Παιδαγωγός M.Sc.,

Υποψήφια Διδάκτορας, PhD, Πανεπιστημίου Αιγαίου, (Τεχνητή
Νοημοσύνη/ Ψηφιακή Τεχνολογία & Συναισθηματική
Νοημοσύνη και κοινωνικά ελλείμματα σε παιδιά και εφήβους με
ΔΑΦ & ΔΕΠ-Υ/ Τμήμα Μ.Π.Ε.Σ)

Επιστημονικός Συνεργάτης του Ινστ.Πληρ/κης & Τηλ/νιών
Ε.Κ.Ε.Φ.Ε Δημόκριτος

ΕΣΗΤΗΣΗΜΕΤΠΛΩ «Γυναίκες με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες. Πολιτικές & Τ.Π.Ε. για την ένταξη και την Ισότητα»

Women with Special Educational Needs. Policies & ICT for Integration & Equality

**Lizeta Bakola, Irene Chaidi, Athanasios Drigas, Charalabos Skianis
Charalampos Karagiannidis**

Net Media Lab Mind - Brain R&D IIT - N.C.S.R. "Demokritos", Athens, Greece

bakolalizeta@icsd.aegean.gr, irhaidi@gmail.com, dr@iit.demokritos.gr,
cskianis@aegean.gr, karagian@uth.gr

Abstract. Gender equality is a demand in all societies and is a key goal of all of us, as well as the integration of people with disabilities and especially women. This article reports on the prevailing situation of women with disabilities in society, how to deal with them and how to eliminate their exclusion and accept them as equal citizens in society.

Keywords. Gender Equality, disability, Women, ADHD, Comorbidity, Exclusion, Inclusion

1. Introduction

According to UN spokeswoman Elizabeth Lockwood, people with disabilities are implicitly included in all SDGs (Sustainable Development Goals) such as Objective 4 which states that it's necessary "to ensure inclusive and equitable quality education and to promote lifelong learning opportunities for all", that if could be implemented our world will become more equal for all people regardless of age, gender, disability, race, nationality, origin, religion or economic or another status.

It is well known that all kinds of people with disabilities, women, girls, men, boys, face discrimination and exclusion in education, employment, services, and most of the time are not included in development programs aimed at the integration of people with disabilities or gender equality [1].

«ΓΥΝΑΙΚΑ, ΑΝΑΠΗΡΙΑ & Τ.Π.Ε»

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- **Η ισότητα των φύλων αποτελεί ένα καίριο αίτημα σε όλες τις κοινωνίες καθώς και βασικό στόχο όλων μας, όπως επίσης και η ένταξη των ατόμων με αναπηρία και ιδιαίτερα των γυναικών.**
- **Αυτό το άρθρο αναφέρεται στην επικρατούσα κατάσταση των γυναικών με αναπηρίες μέσα στην κοινωνία και προτείνει λύσεις για την αντιμετώπιση και την εξάλειψη του αποκλεισμού τους αλλά και την αποδοχή τους ως ίσους πολίτες στο κοινωνικό σύνολο.**

«ΓΥΝΑΙΚΑ, ΑΝΑΠΗΡΙΑ & Τ.Π.Ε»

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- Σύμφωνα με την εκπρόσωπο του **ΟΗΕ**, Elizabeth Lockwood, τα άτομα με αναπηρίες περιλαμβάνονται σε όλους τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης αλλά **σιωπηρά**, όπως π.χ. **ο Στόχος 4**, ο οποίος δηλώνει ότι είναι απαραίτητο **«να διασφαλιστεί η χωρίς αποκλεισμούς και δίκαιη ποιότητα εκπαίδευσης και να προωθηθούν ευκαιρίες δια βίου μάθησης για όλους»**.
- Εάν θα μπορούσε να εφαρμοστεί, ο κόσμος μας θα γινόταν πιο ίσος για όλους τους ανθρώπους ανεξάρτητα από ηλικία, φύλο, αναπηρία, φυλή, εθνικότητα, καταγωγή, θρησκεία, οικονομική ή άλλη κατάσταση.

«ΓΥΝΑΙΚΑ, ΑΝΑΠΗΡΙΑ & Τ.Π.Ε»

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- Είναι γνωστό ότι κάθε είδους άτομα με αναπηρίες, γυναίκες, κορίτσια, άνδρες, αγόρια, αντιμετωπίζουν διακρίσεις και αποκλεισμούς σε
- **εκπαίδευση,**
- **απασχόληση,**
- **υπηρεσίες** και τις περισσότερες φορές δεν περιλαμβάνονται σε αναπτυξιακά προγράμματα που στοχεύουν στην ένταξη των ατόμων με αναπηρία ή στην ισότητα των φύλων.

«ΓΥΝΑΙΚΑ, ΑΝΑΠΗΡΙΑ & Τ.Π.Ε»

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- Οι γυναίκες με αναπηρία θεωρούνται **«διπλά περιθωριοποιημένες»** λόγω της αναπηρίας και του φύλου τους.
- Τα κορίτσια και οι γυναίκες με αναπηρία αποτελούν:
 - πιο συχνά θύματα βίας, σεξουαλικής κακοποίησης και εμπορίας
 - υπόκεινται σε κοινωνική απομόνωση λόγω στάσεων, προκαταλήψεων και στερεοτύπων
 - διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο φτώχειας λόγω του αποκλεισμού ή της περιορισμένης πρόσβασής τους λόγω αναπηρίας στην αγορά εργασίας και λόγω αυτής της συνέπειας οι γυναίκες με αναπηρίες και οι μητέρες παιδιών με αναπηρία είναι τα πρώτα θύματα της οικονομικής εξαθλίωσης σε περιόδους οικονομικής κρίσης
 - δέχονται 2 έως 5 φορές πιο βίαιες συμπεριφορές από τις γυναίκες χωρίς αναπηρίες ενώ σε πολλές περιπτώσεις υποβάλλονται σε στείρωση και έκτρωση παρά τη θέλησή τους
 - σχεδόν απουσιάζει η παρουσία τους από τα κέντρα λήψης αποφάσεων και είναι «αόρατες» στα ΜΜΕ

«ΓΥΝΑΙΚΑ, ΑΝΑΠΗΡΙΑ & Τ.Π.Ε»

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- Επιπλέον, οι γυναίκες με αναπηρίες και οι μητέρες παιδιών με αναπηρίες έχουν περιορισμένες ευκαιρίες να συνδυάσουν την επαγγελματική και την οικογενειακή ζωή λόγω της ανεπαρκούς υποστήριξης της οικογένειας των ατόμων με αναπηρία από τους διάφορους κοινωνικούς φορείς.
- Θα ήταν προστιθέμενης αξίας να αναφέρουμε ότι υπάρχουν:
 - 46 εκατομμύρια γυναίκες και κορίτσια με αναπηρία στην Ευρώπη,
 - αποτελούν το 60% του συνολικού πληθυσμού των ατόμων με αναπηρία
 - Το 34% των γυναικών με προβλήματα υγείας ή αναπηρίες έχουν υποστεί βία (σωματική ή σεξουαλική) από έναν σύντροφο κατά τη διάρκεια της ζωής τους .

«ΓΥΝΑΙΚΑ, ΑΝΑΠΗΡΙΑ & Τ.Π.Ε»

Η ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΕΠ-Υ

1. ΔΕΠΥ & Συννοσηρότητα

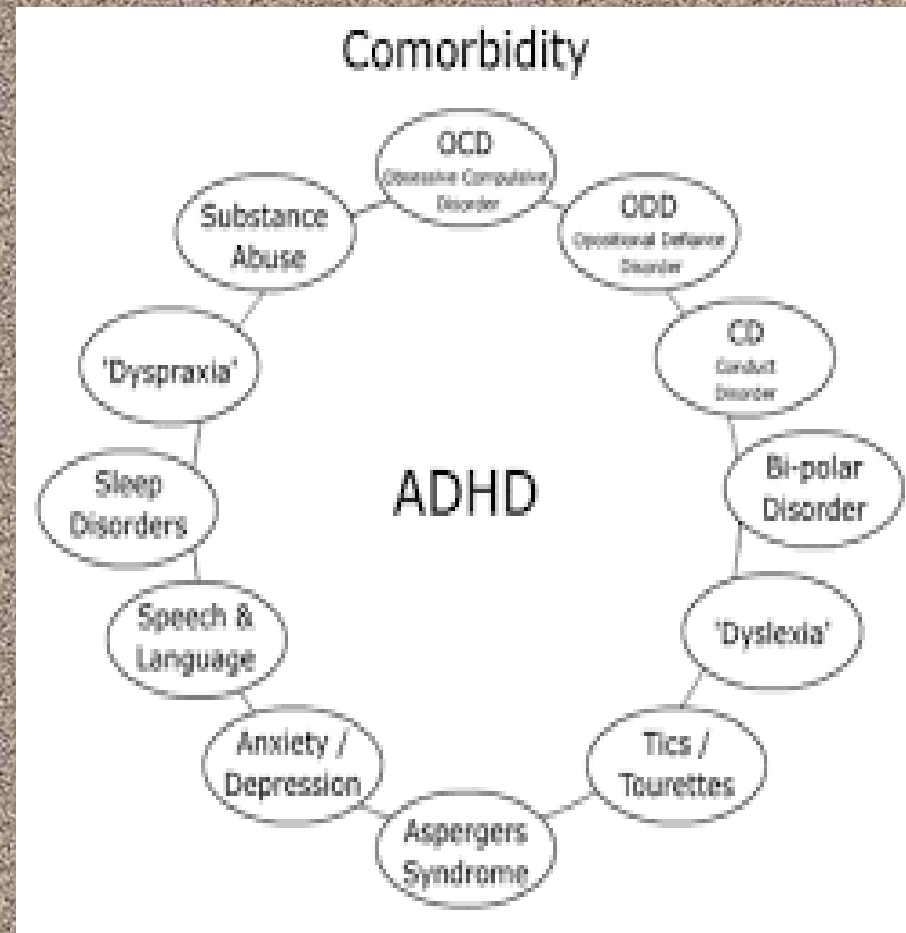
- Η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής/Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ) είναι μια νευροαναπτυξιακή διαταραχή που σχετίζεται με σημαντική προσωπική και κοινωνική επιβάρυνση.
- Μελετητές αναφέρουν ότι έως και το 80% των ενηλίκων με ΔΕΠ-Υ παρουσιάζουν τουλάχιστον μία συνυπάρχουσα ψυχολογική ή ψυχιατρική διαταραχή.
- Οι πιο συχνές συννοσηρές ψυχοπαθολογικές καταστάσεις περιλαμβάνουν:
 - ❖ διαταραχές διάθεσης και άγχους,
 - ❖ κατάθλιψη, διαταραχές χρήσης ουσιών (SUD),
 - ❖ διπολική διαταραχή,
 - ❖ διαταραχές προσωπικότητας (Bakola et al., 2018)

«ΓΥΝΑΙΚΑ, ΑΝΑΠΗΡΙΑ & Τ.Π.Ε»

Η ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΕΠ-Υ

1. ΔΕΠΥ & Συννοσηρότητα

- Συχνά, η ΔΕΠΥ ενηλίκων έχει μια πιο ετερογενή κλινική εικόνα που κυριαρχεί στα τυπικά κινητικά συμπτώματα που περιγράφονται σε παιδιατρικούς πληθυσμούς (υπερκινητική - παρορμητική συμπεριφορά) και περιλαμβάνει ένα ευρύτερο φάσμα συναισθηματικής δυσλειτουργίας (ελλείμματα στη συναισθηματική αυτοσυγκράτηση και αυτορρύθμιση) και λειτουργικής έκπτωσης.

«ΓΥΝΑΙΚΑ, ΑΝΑΠΗΡΙΑ & Τ.Π.Ε»
Η ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΕΠ-Υ
1. ΔΕΠΥ & Συννοσηρότητα

- Οι ερευνητές Simon V., et al., (2009) και Klassen, L. J., et al. (2010) αναφέρουν ότι ο γενικός επιπολασμός της ΔΕΠΥ στους ενήλικες έχει υπολογιστεί στο 2,5%, με τους ενήλικες με ΔΕΠ-Υ να παρουσιάζουν συμπτώματα όπως:
- αδυναμία προσοχής στη λεπτομέρεια,
- δυσκολία οργάνωσης εργασιών και δραστηριοτήτων,
- υπερβολική ομιλία ή ανησυχία,
- δυσκολία χαλάρωσης,
- υπερκόπωση,
- λήθη και
- διάσπαση της προσοχής

«ΓΥΝΑΙΚΑ, ΑΝΑΠΗΡΙΑ & Τ.Π.Ε»

Η ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΕΠ-Υ

1. ΔΕΠΥ & Συννοσηρότητα

- Ωστόσο, παρά τον σχετικά υψηλό επιπολασμό της ΔΕΠΥ στους ενήλικες, συχνά **δεν αναγνωρίζεται σε πολλές περιπτώσεις ασθενών και αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τις γυναίκες, οι οποίες είναι σε μεγάλο βαθμό μη αναγνωρισμένος πληθυσμός για ποικίλλους λόγους.**
- Οι **κίνδυνοι και ο βαθμός ταλαιπωρίας** που μπορεί να προκύψει από την ύπαρξη διαταραχής ελλειμματικής προσοχής/υπερκινητικότητας ή ΔΕΠΥ, είναι **άγχος, κατάθλιψη, σχολική αποτυχία, αυτοτραυματισμός, ανεργία, κοινωνικός αποκλεισμός κ.λπ.**
- Σε σύγκριση με τα αγόρια που έχουν τη διαταραχή, καθώς και με τα κορίτσια χωρίς αυτήν, **τα κορίτσια με ΔΕΠΥ υποφέρουν περισσότερο από άγχος και κατάθλιψη.**

«ΓΥΝΑΙΚΑ, ΑΝΑΠΗΡΙΑ & Τ.Π.Ε»

2. Η ΔΕΠ-Υ ΩΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ

- Η ερευνήτρια Bastien Myla, (2013) υποστηρίζει ότι, αν και πολλοί επιστήμονες πιστεύουν ότι αρκετοί παράγοντες μπορούν να συμβάλουν στην εμφάνιση της ΔΕΠΥ, η έρευνα σε διάφορους τομείς της ψυχολογίας δείχνει **ότι η κοινωνική απομόνωση θα μπορούσε να συμβάλλει στη σοβαρότητα της εκφρασμένης ΔΕΠΥ.**
- Σύμφωνα με τον Baumeister et al, (2005), ο κοινωνικός αποκλεισμός μπορεί να προκαλέσει στα άτομα που δεν έχουν ιστορικό ΔΕΠ-Υ να ενεργούν παρορμητικά.
- Επιπλέον, έρευνες δείχνουν πως τα πρότυπα προσοχής καθώς και η ανάρμοστη ή κακή συμπεριφορά μπορούν επίσης να προκληθούν και να αναπτυχθούν ως αποτέλεσμα της κοινωνικής απομόνωσης.

«ΓΥΝΑΙΚΑ, ΑΝΑΠΗΡΙΑ & Τ.Π.Ε»

2. Η ΔΕΠ-Υ ΩΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ

- Άλλες έρευνες δείχνουν πως τα άτομα που έχουν βιώσει κοινωνικό αποκλεισμό εκδηλώνουν στη συνέχεια μειωμένες ικανότητες προσοχής.
- Σύμφωνα με τους Bastien Myla, (2013) και Baumeister et al. (2005) εάν ο σύντομος, σιωπηρός κοινωνικός αποκλεισμός μπορεί να προκαλέσει άμεσα μια αλλαγή στο στυλ της προσοχής, είναι εύλογο ότι τα παρατεταμένα συναισθήματα εξοστρακισμού, ειδικά νωρίς στη ζωή, μπορεί να επηρεάσουν τη διαταραχή ελλειμματικής προσοχής που ακολουθεί ένα άτομο στην ενήλικη ζωή.

«ΓΥΝΑΙΚΑ, ΑΝΑΠΗΡΙΑ & Τ.Π.Ε»

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ & Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΤΠΕ (Τεχνολογίες Πληροφορικής & Επικοινωνιών)

- Η ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς για την αναπηρία και την ισότητα των φύλων μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω της **ένταξης**.
- Για έναν κόσμο χωρίς αποκλεισμούς και δικαιοσύνη, θα πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή **στратηγικές κατάλληλες ώστε να διασφαλιστεί η ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς για τα άτομα με αναπηρίες, η ισότητα των φύλων και η συνεργασία μεταξύ όλων ως ισότιμα μέλη.**
- Για να συμβεί αυτό πρέπει να «γκρεμιστούν» τα τείχη, να αρθούν τα εμπόδια που χωρίζουν τους ανθρώπους με βάση τις διαφορετικές ταυτότητες, τις θρησκευτικές πεποιθήσεις, το φύλο, την καταγωγή κ.λπ. και να αναπτυχθούν και να εφαρμοστούν προγράμματα ,με κύριο στόχο την ευαισθητοποίηση και την εξάλειψη του ρατσισμού απέναντι στην αναπηρία των γυναικών και των κοριτσιών, σχετικά με την απασχόληση, την εκπαίδευση, την υγεία, την πρόληψη της βίας, την οικονομική ενδυνάμωση και την ηγεσία,.

«ΓΥΝΑΙΚΑ, ΑΝΑΠΗΡΙΑ & Τ.Π.Ε»

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ & Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΤΠΕ

- Η τεχνολογία, οι ηλεκτρονικές συσκευές και τα robots είναι βασικοί παράγοντες για την πρόσβαση γυναικών και ανδρών με αναπηρία στην κοινωνία, καθώς καταργούν τα εμπόδια και διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ενσωμάτωσή τους.
- Στις πολιτικές αντιμετώπισης της ανισότητας συνιστάται ιδιαίτερα η εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία στις ΤΠΕ.
- Είναι επιστημονικά αποδεδειγμένο πως στο κομμάτι των ατόμων με αναπηρία, οι ΤΠΕ καταφέρνουν να ξεπεράσουν τα φυσικά εμπόδια και να αμβλύνουν τα ελλείμματα, ώστε να προσεγγίσουν τη γνώση και να άρουν την απομόνωση επαναφέροντας την κοινωνική πραγματικότητα καθώς δίνουν τη δυνατότητα επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης σε αυτούς ως ισότιμα μέλη (Bakola N., L., 2020).
- Τέλος, οι ΤΠΕ μπορούν να προσφέρουν τη μεγάλη ευκαιρία σε γυναίκες και άτομα με αναπηρία να έχουν πρόσβαση στην εργασία, στην επιχειρηματικότητα και στα κέντρα λήψης αποφάσεων και να επιτευχθεί έτσι η ένταξη και η ενσωμάτωση.

**ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΛΥ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ!!!**

THIS IS WHAT DISABILITY LOOKS LIKE!

